

בדאורייתא ולא מדרבנן. (והח"ס מת': דבבכורות כ"ג אומר ד(אע"פ דמיעוט נבילה בטילה ברוב שחוטה לענין טומאת מגע) אינו בטילה לענין טומאת משא (כיון דסוף סוף נושא כזית נבילה" – ל' התוס' שם – ונושא הכל בבת אחת). ומפ' הח"ס בשיטת המג"א לענין טלטול מוקצה: דטלטול מוקצה כמשא דמי, שלא יבטל ברובא. אבל לכאורה דעדיין אינו מובן מהענין ס' לכאן, ואם דומה לטומאת משא לא הוי ליה ליבטל כלל – וכפי שהביא מתוס' כ"ב שם דטע"כ לא שייך לענין טומאה, ומפ' הח"ס דהה"נ לכל דבר דלאו מידי דאכילה).

ויש להעיר בזה בדיוק דברי אדה"ז: דהן בסי' תצח והן בסי' שי מביא תוכן דמג"א ומשמיט ה"באווארעניש" דהיה לו להצטרך ס' משום שהוא מבשא"מ. (בתצ"ח מביא תוכן הדין דלא שייך דישל"מ כשלא היה עליו שם איסור מעולם, ובתחילת התהוותו מתבטל). ונראה שהוא ע"ד הפרמ"ג דבענינים אלו לא צריך ס' כיון דלא שייך בו "חיך אוכל יטעם" וענין טכ"ע.

דעת המחבר בטע"כ דאורייתא, ובדברי אדה"ז בזה

הנ"ל

הפרמ"ג בפתיחה להל' פסח ח"ב פ"א אות יג-יז מביא שדעת הבאר הגולה יו"ד סי' צח ומשמעות הש"ך יו"ד שכד אות טז היא דסובר כר"ת דטע"כ דאורייתא פי' שנהפך ההיתר לאיסור ע"י הטעם (ואפי' בפחות מכבא"פ).

אבל לאידך הפרמ"ג עצמו מדייק בדברי המחבר בסי' רח שדעתו כהראב"ד והרשב"א (דטע"כ דאורייתא אבל אין הטעם מהפך הכל כמותו, וחייב יוצא יי"ח רק כשאכל כל הפרס (בכבא"פ):

כ' שם בחיוב בהמ"ז מפת העשוי מקמח חיטים ואורז "ודווקא שיש באותו קמח מה' מינים כדי שיאכל ממנו כזית דגן בכדי א"פ", דמשמע שצריך לאכול כזית "ממנו" מהחיטים ולא אמרינן שהכל נהפך לדגן וחייב בברהמ"ז באכילת כזית כשיטת

ר"ח. (ומקשה שם בהמשך ל' המחבר דהול"ל החידוש בהשלילה דכשלא אכל כל הפרס אין חייב בברהמ"ז גם כשיש בו כבא"פ).

וכן נראה להגר"א באו"ח שם "כדי שיאכל: ר"ל ודוקא שיאכל ג"כ בכא"פ". (וכ"כ המשנ"ב בשעה"צ אות מה).

אבל אדה"ז בסי' תמב קו"א ו' כ': ". . . אך דעת הש"ע ומ"א בסי' רח מבואר בהדיא דלא חששו לסברת ר"ת, אף להחמיר בשל תורה אם אכל ושבע, שהרי מבואר שם במ"א דדין חלה ובהמ"ז שוין לגמרי בין להקל בין להחמיר ע"ש, וכיון שפחות מכבא"פ אינו מברך בהמ"ז אפי' אכל הרבה ה"ה דאינו חייב בחלה . . .". והיינו שאין דעת המחבר כר"ת.

ולאידך באות ח שם נראה שדעת המחבר כמו ר"ח – ולא כהראב"ד – (דכבא"פ נהפך ההיתר לאיסור) דמביא שהאחרונים (מ"א וח"י ושאר אחרונים) סוברים כר"ח בסי' תנג ולכן יי"ח מצה גם כשלא יאכל כל הפרס, וממשיך ". . . וכן לענין בהמ"ז לא היה ראוי לברך עד שיאכל פרס כמו באכילת מצה, ולא כתבו כן השו"ע והאחרונים בסי' ר"ט ס"ט . . .", והיינו שלומד גם בשיטת המחבר בההלכה דברהמ"ז דלא צריך לאכול כל הפרס כדי להתחייב בברהמ"ז, ולכן לומד שדעת המחבר היא כדעת ר"ח. ולכאורה הוא פי' הפשוט בדברי המחבר: שרק כתב אודות כמות תערובת דגן בה ולא פי' שצריך שיאכל כבא"פ. וכן מוכיח מהל' חלה: שמשם משמע בהמחבר דלא כהראב"ד, דלשיטת הראב"ד הרי צריך (באורז ושאר מיני דגן) שיהיה רובה דגן ושיש בדגן שיעור חלה "אבל אנן לא קיי"ל הכי, עיין בי"ד".

וכן לומד המאמר מרדכי סי' רח בדעת המחבר דמסתמיות דברי הר"ד ואבודרהם והשו"ע נראה שסובר שאין צריך שיאכל כל הפרס בכדי לחייבו בברהמ"ז. אלא דמבאר המחבר בב' אופנים: (א) שהוא כשיטת הר"ת, (ב) מחלק דלענין ברכה גם הרמב"ם יודה דלא צריך לאכול כל הפרס. ואדה"ז שולל ב' הפי' בקו"א ח ולפנ"ז בקו"א ו': דמדמה ענין דחייב ברהמ"ז להא דבאיסורין לא בעי שיאכל כל הפרס (בכא"פ), וגם דאינו כר"ת דפחות מכא"פ אינו חייב בברהמ"ז.

וכן נראה שלומד הבית אפרים בשו"ת או"ח סי' יג בשיטת המחבר. ומפורש כן בעוללות אפרים סי' יב ד"ה ומעתה נחקורה

"ונראה דהא אתיא . . . לדעת ר"ח . . . דאילו להרשב"א והראב"ד היה צריך שיאכל שיעור פרס כדי לברך אחריו ג' ברכות . . .".

מענין לענין: בקו"א הנ"ל כ' כנ"ל דהשו"ע והאחרונים פוסקים כהר"ח ולא כהראב"ד (דא"כ הו"ל לומר שאיי"ח רק כשאוכל כל הפרס) ומשמע מיניה דהוא ודאי כמותו (ולא רק ספק להחמיר) דלכן אינו צריך לאכול כל הפרס לצאת י"ח מצה.

וא"כ ישלה"ב למה בסדור, בסדר ברכת הנהנין כ' (פ"ח ה"ג) בפת מקמח דגן ומיני קטניות דמביא ב' דעות אם חייב בבהמ"ז כשיש כזית דגן בא"פ ולא אכל כל הפרס ומסיק דיש לחשוש לדבריהם להקל בספק ברכות, דכיון דלא מסתפק בשיטת הראב"ד א"כ יש לו להיות חייב בבהמ"ז גם כשאכל כזית ממנו (דנתהפך לפת).

(ואין לומר שגם בשיטת ר"ח שייך לומר שהגם שההיתר והתערוכת נתהפך אבל כיון שאין היא באה לידי חימוץ אינו חייב בבהמ"ז אלא הדגן לבד ולכן בעי דיאכל כל הפרס: א) אם זהו כוונתו היה מרמז לזה, ב) מנ"ל לומר חידוש כזה: דבסי' תנג ס"ז בנוגע למצה, מביא ב' שיטות (בנוגע לדגן ושאר מינים), א) שיוצא בכזית ממנה כשיש בו כבא"פ, ב) דאינו יוצא לעולם י"ח מצה עד שיהא רובה דגן כיון שאינו באה לידי חימוץ, והיינו שאינו יוצא גם כשאכל כל הפרס, וא"כ לא מצאנו (בדברי אדה"ז) סברא כזו שכיון שאינו באה לידי חימוץ לא מספיק מה שמהפך טעם התערוכת אבל הדגן עצמו יישאר שם דגן ולחם עליו, ג) איפה הרמז שצריך "לבוא לידי חימוץ" לענין בהמ"ז, והו"ל לפרושי כן בהדיא אם זהו כוונתו, ולכן מסתבר יותר כפשטות הענין שהכוונה בסדור הוא לחוש לדעת הראב"ד).

וצריך לומר: שהגם שכ' בקו"א דאין השו"ע והאחרונים מסתפקים בזה אעפ"כ אדה"ז עצמו מסתפק בזה וחושש לחומרא לשיטתו שלא לברך עד שיאכל כל הפרס. ואכן זה מובן בפשטות ע"פ המבואר בההקדמה לסדר ברה"נ דהוא מוסיף שם לפי פסקי הקדמונים דהיינו שחושש שם גם לשיטות הראשונים. (אבל להעיר שעד"ז הוא בלוח ברה"נ. ואכמ"ל).

עוד להעיר בדין הנ"ל בהסידור: הא דמסיק דיש לחוש לדבריהם להקל בספק ברכות, דהוא דוקא כשלא שבע דאם שבע

הרי בזה היה חייב לברך בהמ"ז גם מספק (ע"ד הפסק בשו"ע סי' רט) וע"ד שאדה"ז עצמו כתב בקו"א סי' תמב אות ו, להוכיח ששיטת המחבר אינו כר"ת, דאם היה סובר כמותו היה לחייב בהמ"ז בדין דידן (פת מדגן וקטנית) גם כשאינן בו כבא"פ והיה לו "להחמיר בשל תורה אם אכל ושבע", והיינו דכשבע הרי בזה יש חיוב דאורייתא ובזה גם בס' ברכה "להחמיר" להצריך בהמ"ז. וא"כ ההלכה בהסידור קאי כשלא שבע.

שזנה

"אריסטו הי' ניצוץ מאבטליון" [גליון]

הרב שלמה מטוסוב
תושב השכונה

בגליון כא [תשנז], נתעורר מחדש הענין של אריסטו ואבטליון. הת' מ.מ.ג. עורר עלי על מה שכתבתי (בגליון תנשא) לענין שתי השאלות שישנן בענין הזה: א) השאלה שבאג"ק, שצע"ג איפה מסופר שאבטליון למד לתלמידים שאינם מהוגנים. ב) שאלת הת' י.י.י. איך זה מתאים עם התאריכים, הרי אריסטו קדם הרבה לאבטליון. וכתבתי שאלו שתי שאלות נפרדות, ואין כל קשר ביניהן. בעקיפין זה נגע בתירוץ של הנ"ל, כי בתיקונו של כ"ק אדמו"ר באג"ק, שצ"ל אנטיגנוס במקום אבטליון, זה יהי' תירוץ ג"כ על השאלה של התאריכים וכו'. איך זה מתורץ, מסתמא זה ענין של סודות ורזין שאין מגלין אלא לצנועים. ולא ניכר איזה רמז בהערה הראשונה, שהי' לו איזה הסבר לזה. ואדרבה לבסוף כתב ג"כ: ולכאו' עצ"ע, שהרי אנטיגנוס הי' בשנת ג'ת"ס, ואריסטו מת בשנת ג'תע"ד, ומשמעות הדברים היא, שאריסטו מת באמצע חיי אנטיגנוס, ע"כ.

ועכשיו (לאחר כמה חדשים, ואחרי כמה גליונות שיצאו בדפוס) חיפש ומצא, ויצא לידון בדבר חדש, ולהלביש הענין בההבדל הקיים בין גלגול לעיבור, שזה מבואר בשער הגלגולים.